

Klemens Budzowski, Jowita Świerczyńska

Krakowska Szkoła Wyższa

WIELKOŚĆ I STRUKTURA EKSPORTU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

„Małopolska (jest) regionem szans wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki; silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowujący tożsamość w integrującej się Europie” [6, s. 10].

Położone na południu Polski województwo małopolskie zajmujące powierzchnię 15 107 km² (4,8% powierzchni kraju), należy do najgęściej zaludnionych obszarów (214 osób/km²) [4; 8, s. 41-51].

Według bilansu ludności na dzień 31 grudnia 2003 r. w województwie małopolskim zamieszkiwało 3252,9 tys. osób (w tym 51,5% kobiet), co stanowiło 8,5% ludności kraju. Malejący w ciągu wielu lat przyrost naturalny doprowadził do istotnych zmian w strukturze ludności. Struktura ludności województwa małopolskiego nieznacznie różni się od średniej krajowej ze względu na wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – 23,1% (kraj 21,9%), niższy w wieku produkcyjnym – 61,7% (kraj 62,9%) i taki sam w wieku poprodukcyjnym – 15,2%. W miastach województwa obserwuje się ujemny przyrost naturalny (–0,26), natomiast na wsiach dodatni (+2,19). Prawie 15,5% ludności województwa zamieszkującej miasta posiada wyższe wykształcenie, podczas gdy dla ludności wiejskiej wskaźnik ten wynosi zaledwie 4,2%. Społeczeństwo Małopolski jest lepiej wykształcone w stosunku do poziomu wykształcenia ludności kraju. Województwo małopolskie cechował wyższy udział ludności z wykształceniem ponadpodstawowym – 66,4% (kraj 64,6%), z wykształceniem wyższym – 10,1% (kraj 9,9%), średnim – 53%, (kraj 51,6%). Rynek pracy w Małopolsce charakteryzują dobre wykształcenie i spora mobilność pracowników. Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego dla Polski kształtował się na poziomie 18,9%, podczas gdy w Małopolsce 14,7% (jeden z najniższych w skali kraju). Najwyższy

poziom bezrobocia notowano w powiecie nowosądeckim (28,4%), najniższy zaś w Krakowie (7,6%)¹.

Kraków i województwo małopolskie są liczącym się ośrodkiem akademickim w Polsce; prawie 10% studentów (170 tys.) to studenci małopolscy, a 12,5% polskich nauczycieli akademickich (w tym ponad 1800 profesorów i docentów oraz prawie 3800 adiunktów) zatrudnionych jest w 31 małopolskich szkołach wyższych [8, s. 78-83].

Na terenie województwa małopolskiego występują zasoby surowców energetycznych, takich jak węgiel kamienny (powiaty: chrzanowski, oświęcimski, wadowicki i suski), ropa naftowa i gaz ziemny (powiaty: gorlicki, limanowski, bocheński, proszowicki, tarnowski, dąbrowski), gaz metan (powiat oświęcimski), torf (Podhale); zasoby surowców chemicznych (złoża soli kamiennej w okolicach Wieliczki i Bochni), rud cynku i ołowiu (powiaty: olkuski i chrzanowski) oraz różnego rodzaju surowców skalnych (dolomitów, wapieni i margli dla przemysłu cementowego, kamieni drogowych i kruszyw naturalnych, piasków posadzkowych i formierskich itp.) [8, s. 18-19].

Produkcja sprzedana przemysłu województwa małopolskiego stanowi prawie 7% krajowej produkcji przemysłowej. W strukturze sprzedaży przemysłu małopolskiego dominuje produkcja artykułów spożywczych i napojów, produkcja metali, produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, produkcja wyrobów chemicznych i wyrobów z metali. Niektóre branże przemysłu małopolskiego dominują w skali kraju. Ponad 75,4% krajowej produkcji tkanin bawełnianych na koszule i bluzki barwne tkane, 74% drutów i przewodów izolowanych, 47,4% papierosów wytwarzanych z tytoniu, 34,7% pustaków i elementów stropowych ceramicznych, prawie 25% maszyn cyfrowych do automatycznego przetwarzania danych z jednostkami wejścia i wyjścia, 23,1% gazet, 17,7% tworzyw sztucznych polimeryzowanych, 17,4% tkanin z wełny czesankowej, 14,3% cegły wypalanej z gliny, 11,6% koksu i półkoksu oraz 10,4% tarcicy iglastej wytwarzane jest przez przemysł zlokalizowany w województwie małopolskim².

Małopolska należy do regionów silnych gospodarczo – wytwarza 5,5% PKB Polski. W województwie zarejestrowanych jest ponad 285 tys. firm, przy czym większość z nich to podmioty zaliczane do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Największymi z punktu widzenia przychodów ze sprzedaży, przedsiębiorstwami województwa małopolskiego są: BP Polska Sp. z o.o., Tesco Grupa Kapitałowa, Philip Morris Polska SA, Grupa Delphi Polska, Tele-Fonika Kable SA, Grupa Kapitałowa Rafineria Trzebinia SA, Słownaft Polska SA, Zakład Energetyczny Kraków SA, Zakłady Azotowe w Tarnowie Mościcach SA, Grupa Kapitałowa Can Pack SA Kraków, Maspex Sp. z o.o. Wadowice, Firma Chemiczna Dwory SA Oświęcim, Grupa Valeo Zielonki.

¹ Stan na 30 września 2004 r.

² Dane Urzędu Statystycznego w Krakowie – tablice tematyczne P-01/P-01m sprawozdawczości statystycznej pod nazwą „Produkcja wyrobów w województwie w 2000, 2001 oraz 2002 roku” [7, s. 152-154].

Na terenie województwa małopolskiego działa ponad 30 banków komercyjnych posiadających ponad 400 placówek. Najwięcej placówek posiadały: PKO BP SA – 89, BPH PBK SA – 81, Bank PEKAO SA – 45 oraz ING Bank Śląski – 33 placówek [8, s. 183].

Wartość inwestycji zagranicznych w województwie w 2003 r. przekroczyła kwotę 609 mln USD (piąte miejsce w kraju), natomiast skumulowana wartość inwestycji zrealizowanych w latach 1989-2003 wynosi ok. 5,5 mld USD [8, s. 259]. Na terenie Małopolski działa blisko 2300 przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Wartość kapitału zagranicznego zainwestowanego w przeliczeniu na jednego mieszkańca, kształtująca się na poziomie 1690 USD, jest niższa od przeciętnej krajowej. Kapitał zagraniczny został zainwestowany w Małopolsce przede wszystkim w pośrednictwo finansowe (BPH PBK SA), hotele i restauracje (Accor, Ibis, Novotel, Sheraton, Radisson SAS), przetwórstwo przemysłowe (Philip Morris, Pliva, Carlsberg, Donnelly, Delphi), transport i łączność (Netia, Sita) handel i naprawy (Carrefour, Real, Makro Cash&Carry, Selgros, Tesco, Kaufland, Leroy Merlin, Plus, Kraków Plaza, Galeria Kazimierz), budownictwo (Vesuvius, Leier, niemiecki Hochtief, brytyjski Tarmac, koncern Braas), zaopatrzenie w energię (amerykański PSEG, francuski Electricité de France, Aral, BP) oraz w obsługę nieruchomości i firm (CBC, CB Lubicz, Globe Trade Center, Tishman SP, Cap Gemini). Metropolitalny charakter Krakowa powoduje, iż gros kapitału zagranicznego zainwestowano w Krakowie i pobliskich miejscowościach. Dopiero w ostatnim okresie obserwuje się zainteresowanie kapitału zewnętrznego inwestycjami w zachodniej i południowej części województwa małopolskiego.

W województwie małopolskim dominuje kapitał pochodzenia europejskiego – w sumie 2/3 zainwestowanego kapitału (tab. 1). Ponad jedna trzecia kapitału pochodzi z Republiki Federalnej Niemiec (inwestycje w bankowości) oraz z USA (27%, inwestycje w przemyśle). Dużymi inwestorami są także firmy francuskie (9%).

Tabela 1. Najwięksi inwestorzy zagraniczni na koniec 2003 r.

Inwestor	Kraj pochodzenia	Inwestycje (mln USD)	Rodzaj działalności
HVB Group	RFN	1011,4	bankowość
Philip Morris	USA	498,7	produkcja papierosów
Pliva	Chorwacja	183,0	produkcja farmaceutyków
Carlsberg	Dania	144,9	produkcja piwa
Coca-Cola	USA	122,0	produkcja napojów
Electricité de France	Francja	121,2	energetyka
F&P Holding	USA	113,0	produkcja i recykling opakowań metalowych
Donnelly	USA	110,0	poligrafia
Deutsche Bank	Niemcy	108,9	bankowość
Valeo	Francja	106,1	produkcja części samochodowych
Fortis Bank	Belgia	96,7	bankowość
Carrefour	Francja	87,0	handel

Przyciągnięciu kapitału do Małopolski mają służyć umowy bilateralne zawarte przez władze wojewódzkie z Krajem Związkowym Turynii, Hrabstwem Fionii, Regionem Toskanii, Regionem Rhone-Alpes, Hrabstwem Kopenhagi, Regionem Preszowskim, Regionem Żylińskim, Województwem Kluż (Rumunia), Obwodem Lwowskim, Regionem Centrum (Francja), jak też rozbudowany system instytucji otoczenia biznesu (por. [1, s. 141-150]).

Województwo małopolskie, mimo iż jest relatywnie dużym ośrodkiem produkcyjnym, a przede wszystkim naukowym, w niewielkim stopniu uczestniczy w handlu międzynarodowym. Wprawdzie wartość eksportu województwa wzrosła o prawie 80% w latach 1999-2003 (wzrost z 1,25 mld USD do 2,973 mld USD), a dynamika eksportu województwa była wyższa od średniej krajowej, to w dalszym ciągu eksport *per capita* w wysokości 914 USD (w 2003 r.) w województwie jest niższy od średniej krajowej w 2003 r. (ok. 1360 USD) oraz kilkakrotnie niższy od eksportu *per capita* w Słowacji i wielokrotnie niższy niż w krajach Unii Europejskiej. Tempo wzrostu eksportu Małopolski w przeliczeniu na jednego mieszkańca w ostatnich kilku latach jest, niestety, nieco niższe niż średnia krajowa.

Tabela 2. Eksport województwa małopolskiego

Lata	Masa (w tonach)	Wartość eksportu (w mln)	
		PLN	USD
2001	2414 820,5	7 367,610	1795,891
2002	2313 019,5	9 128,111	2236,507
2003	2154 435,0	11 574,399	2973,297

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Informatyki Handlu Zagranicznego.

W 2003 r. eksport województwa małopolskiego osiągnął wartość 2973 mln USD (wzrost o 33% w stosunku do roku 2002). Za granicę wyeksportowano towary, których łączna masa przekroczyła 2,1 mln ton (tab. 2).

W strukturze eksportu Małopolski dominowały wyroby klasyfikowane w sekcji XVI CN; maszyny i urządzenia mechaniczne stanowiące 30,4% całkowitego eksportu województwa, metale nieszlachetne i wyroby z nich (sekcja XV CN – 16,4% eksportu), sprzęt transportowy (sekcja XVII CN – 6,5%), produkty przemysłu chemicznego (sekcja VI CN – 6,3%), tworzywa sztuczne (sekcja VII CN – 7,3%) oraz przetwory spożywcze (sekcja IV CN – 5,7%) zob. tab. 3.

W 2003 r. w eksporcie Małopolski (w stosunku do roku 2002) nastąpił wzrost eksportu wyrobów klasyfikowanych w siedemnastu działach Taryfy celnej. Najbardziej dynamiczny wzrost dotyczył produktów pochodzenia zwierzęcego, produktów pochodzenia roślinnego, a także wyrobów przemysłu spożywczego, przemysłu chemicznego, tworzyw sztucznych, wyrobów z drewna, produktów przemysłu włókienniczego, sprzętu elektrotechnicznego i transportowego, produktów przemysłu precyzyjnego. Spadek wartości eksportu dotyczył natomiast produktów przemysłu obuwniczego, dzieł sztuki i przedmiotów kolekcjonerskich.

Tabela 3. Struktura towarowa eksportu Małopolski (wg sekcji CN)

Sekcja CN	Udział sekcji CN w małopolskim eksporcie	Wartość eksportu (w mln)					
		PLN			USD		
		2003	2002	2003	2001	2002	2003
I. Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	1,55	97,025	98,566	179,333	23,694	24,144	46,144
II. Produkty pochodzenia roślinnego	1,54	113,031	96,951	177,698	27,528	23,747	45,694
III. Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu	0,03	2,377	4,167	3,870	0,580	1,021	0,995
IV. Przetwory spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu	5,65	452,869	520,976	654,503	110,389	127,713	168,300
V. Produkty mineralne	2,12	149,577	211,229	244,878	36,402	51,732	62,968
VI. Produkty przemysłu chemicznego i branż pokrewnych	6,26	696,484	671,149	724,032	169,861	164,568	186,179
VII. Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz wyroby z nich	7,32	523,111	605,272	847,306	127,618	148,358	217,878
VIII. Skóry i wyroby z nich	1,63	166,249	162,721	188,929	40,526	39,824	45,582
IX. Drewno i wyroby z drewna	2,81	252,325	259,816	325,670	61,470	63,609	83,744
X. Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	4,74	223,794	348,916	548,709	54,521	85,417	141,096
XI. Materiały i wyroby włókiennicze	4,50	436,859	403,985	520,748	106,466	99,056	133,906
XII. Obuwie, nakrycia głowy; parasole, laski, sztuczne kwiaty; wyroby z włosów ludzkich	0,61	97,041	91,262	71,086	23,601	22,254	18,279
XIII. Wyroby z kamienia, gipsu i cementu, azbestu, miki, wyroby ceramiczne, szkło i wyroby ze szkła	3,84	325,607	378,465	444,019	79,314	92,752	114,176
XIV. Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby; sztuczna biżuteria, monety	0,05	3,849	3,191	5,633	0,922	0,788	1,449
XV. Metale nieszlachetne i wyroby z nich	16,39	1658,901	1916,934	1897,149	404,257	469,270	487,837
XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	30,37	1594,728	2518,167	3515,628	388,825	617,209	904,016
XVII. Sprzęt transportowy	6,53	285,027	495,907	755,753	69,474	121,628	194,336
XVIII. Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne	0,72	33,071	48,543	82,999	8,087	11,887	21,343
XIX. Broń i amunicja	0,00	3,418	0,959	0	0,828	0,241	0
XX. Wyroby różne – meble, zabawki itp.	3,32	249,722	285,758	384,653	60,903	70,027	98,911
XXI. Dzieła sztuki, antyki przedmioty kolekcjonerskie Produkty gdzie indziej niesklasyfikowane	0,02	2,535	5,166	1,803	0,615	1,248	0,464
RAZEM	100,00	7367,610	9128,111	11574,399	1795,891	2236,507	2973,297

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CIHZ.

W 2003 r. największym małopolskim eksporterem (tab. 4) była Grupa Delphi Polska³ z siedzibą w Krakowie (dostawca, dystrybutor i producent części zamiennych dla przemysłu motoryzacyjnego, kooperujący na wielu rynkach z koncernem General Motors). W eksporcie województwa małopolskiego dużą rolę odgrywają przedsiębiorstwa przemysłu chemicznego (Zakłady Azotowe w Tarnowie, Firma Chemiczna Dwory w Oświęcimiu, Zakłady Chemiczne Alwernia) oraz hutnictwa żelaza i stali (Huta im. T. Sendzimira wchodząca w skład Mittal Steel Poland SA będącej własnością LNM Holdings NV) i przetwórstwa metali kolorowych (Grupa Kęty SA).

Tabela 4. Najwięksi eksporterzy z Małopolski (w mln PLN)

Lp.*	Nazwa firmy (w nawiasach – miejsce na liście 500 największych firm w kraju)	PKD	Eksport w I połowie 2003 r.	Eksport w 2002 r.	Udział eksportu w sprzedaży (w %)	
					2002	2003
12	Delphi Automotive Systems Poland sp. z o.o. (63)	3130	439,9	879,7	81,3	75
26	Tele-Fonika KFK SA Myślenice (72)	3130	242,8	485,6	45	50,4
43	Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach SA	2414	253,7	507,3	60,6	61,3
58	SGL Carbon SA Nowy Sącz	3162	99,7	199,4	74	b.d.
63	Can Pack SA Kraków (176)	2872	229,8	459,6	46	b.d.
8	PHS SA w tym Huta im. T. Sendzimira	2710	1400,0 b.d.	2348,7 365,2	35 15	b.d.
83	Firma Chemiczna Dwory SA	2416	138,3	228,2	31,7	31,5
94	Stalprodukt SA Bochnia (259)	2732	112,2	182,8	36	34,3

*miejsce na liście 100 największych polskich eksporterów w 2003 r.

Źródło: *Lista 500 największych polskich przedsiębiorstw*, „Polityka” nr 18 (2450) z 01.05.2004 r., *Lista 500 największych przedsiębiorstw w Polsce*, „Gazeta Bankowa” nr 16(756) z 21.04.2003 r., *Liderzy eksportu*, „Gazeta Bankowa” nr 44(784) z 3.11.2003 r., *Lista 100 największych eksporterów do UE*, „Gazeta Bankowa” nr 44(731) z 29.10.2002 r. oraz szankunki własne.

Poza listą 100 największych polskich eksporterów znaleźli się tacy małopolscy eksporterzy, jak: BP Polska sp. z o.o. – poz. 26 na liście największych polskich firm, House of Prince Poland SA Myślenice – poz. 79, Slovnaft Polska SA Kraków – poz. 89, Rafineria Trzebinia – poz. 122, Maspex Wadowice – poz. 154, Rafineria Nafty Glimar SA – poz. 183, Mix Electronics SA Kraków – poz. 315, Sambud-2 sp. z o.o. – poz. 325, International Paper-Klucze SA – poz. 372, Optimus SA Nowy Sącz – poz. 380, ComArch SA Kraków – poz. 432, Wawel SA, Vistula SA czy firmy budowlane, Naftobudowa SA Kraków, itp.

Największymi eksporterami województwa małopolskiego są takie firmy, jak [5, s. 46-51]: w przemyśle spożywczym – Maspex Wadowice, Gellwe, Bahlsen

³ Zmiana nazwy z „Delphi Automotive Systems Polska sp. z o.o.”

Skawina, ZPC Wawel, ZPC Skawa, Philip Morris, Biogran, Roleski⁴; w przemyśle chemicznym – Azoty Tarnów, Dwory Oświęcim, ZCh Alwernia, Pliva Kraków, Miraculum SA, Arkop Bukowno; w przemyśle tworzyw sztucznych – Krak Plastik, Unimil, Polplast Myślenice; w przemyśle elektromaszynowym – Andoria SA, Delphi sp. z o.o., Krakowska Fabryka Armatury SA, Valvex Jordanów, SGL Carbon Nowy Sącz, Optimus, Veracomp SA; w przemyśle włókienniczym – Vistula, Madro, AZPB Andropol; w przemyśle papierniczym – R.R. Donnelley, Europa Wall Kraków, Kimberly-Clark SA z Kluczy; w przemyśle obuwniczym – Wojas Trade, Badura Wadowice, Ryłko Kalwaria Zebrzydowska; w przemyśle metalowym – Tele-Fonika Kable SA, Polskie Huty Stali SA Huta T. Sendzimir, Grupa Can Pack SA⁵, Grupa Kęty SA; w przemyśle motoryzacyjnym – Valeo Autosystemy, Bumar Fablok.

Głównymi eksporterami województwa małopolskiego są spółki prawa handlowego, ważnymi eksporterami regionu są także spółki osobowe, spółdzielnie pracy (w przemyśle odzieżowym) i indywidualni producenci (przemysł obuwniczy, skórzany, eksport produktów pochodzenia zwierzęcego i roślinnego i przetwórstwo spożywcze).

W ciągu ostatnich kilku lat największym partnerem handlowym małopolskich firm były firmy niemieckie (48% eksportu do UE) oraz przedsiębiorstwa francuskie, brytyjskie, włoskie (tab. 5). Na rynek niemiecki trafiają przede wszystkim produkty pochodzenia zwierzęcego, przetwory spożywcze, tworzywa sztuczne (1/4 małopolskiej oferty). Republika Federalna Niemiec to także główny odbiorca towarów przemysłu chemicznego, drzewnego (ponad 30% wartości eksportu), przemysłu papierniczego, włókienniczego, elektromaszynowego, motoryzacyjnego i metalowego (trafia tam 1/3 małopolskiej oferty).

Reasumując – w 2003 r. na rynek wewnętrzny Unii Europejskiej (UE-15) trafiły towary o łącznej wartości prawie 1,784 mld USD (tab. 6). W porównaniu z rokiem 2001 wartość towarów sprzedanych do państw UE zwiększyła się o 68%. Natomiast do 9 krajów kandydujących w 2003 r. do UE przedsiębiorstwa małopolskie wyeksportowały towary o łącznej wartości 646 mln USD (21,7% eksportu województwa). Najważniejszym partnerem w grupie krajów – kandydatów była Republika Czeska. W 2003 r. sprzedano tam towary o wartości 158 mln USD, podczas gdy eksport Małopolski na Maltę wyniósł zaledwie 89 tys. USD. Małopolskie towary eksportowane do krajów UE dostarczane są przede wszystkim przy wykorzystaniu transportu drogowego. Prawie 90% eksportu z Małopolski dostarczane jest transportem drogowym, blisko 5% transportem kolejowym, nieco mniej drogą morską i niespełna 1% transportem lotniczym.

⁴ Firma Roleski została uhonorowana nagrodą „Lider eksportu 2004” w kategorii: Debiut w eksporcie.

⁵ Firma Can Pack SA została uhonorowana nagrodą „Lider eksportu 2004” w kategorii: Wielkość zainwestowanego kapitału za granicą.

Tabela 5. Główni partnerzy w eksporcie z Małopolski według wybranych grup towarowych w 2003 r.

Grupy towarowe (wg sekcji CN)	Główni partnerzy	Udział (w %)	Wartość (w tys. PLN)
Produkty pochodzenia zwierzęcego (sekcja I)	1. Niemcy 2. Włochy 3. Rosja	19,0 16,8 14,3	33 991,850 30 148,797 25 652,942
Produkty pochodzenia roślinnego (sekcja II)	1. Czechy 2. Niemcy 3. Słowacja	16,7 16,1 15,4	29 678,297 28 595,984 27 428,346
Przetwory spożywcze (sekcja IV)	1. Niemcy 2. Rosja 3. Węgry	21,1 12,8 11,5	31 423,917 19 039,974 17 103,748
Produkty przemysłu chemicznego (sekcja VI)	1. Niemcy 2. Słowacja 3. Słowenia	10,6 8,9 8,4	76 614,534 64 249,917 60 546,819
Przemysł tworzyw sztucznych (sekcja VII)	1. Niemcy 2. Francja 3. Wielka Brytania	24,8 19,5 9,3	210 736,710 165 431,493 79 461,694
Drewno i wyroby z drewna (sekcja IX)	1. Niemcy 2. Włochy 3. Francja	30,4 16,8 5,7	99 121,788 54 903,755 18 786,167
Przemysł papierniczy (sekcja X)	1. Niemcy 2. Rosja 3. Węgry	32,3 17,2 14,2	177 035,391 94 212,163 77 853,540
Materiały i wyroby włókiennicze (sekcja XI)	1. Niemcy 2. Dania 3. Francja	27,6 21,8 16,2	143 963,179 113 668,769 84 613,126
Przemysł obuwniczy (sekcja XII)	1. Czechy 2. Słowacja 3. Ukraina	16,7 14,8 11,9	11 893,487 10 512,117 8 429,979
Przemysł metalowy (sekcja XV)	1. Niemcy 2. Czechy 3. Rosja	32,9 9,1 5,4	623 653,608 172 921,670 102 181,352
Urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny, przemysł elektromaszynowy (sekcja XVI)	1. Niemcy 2. Wielka Brytania 3. Szwecja	31,9 9,0 7,4	1 122 421,050 315 120,852 258 756,143
Przemysł motoryzacyjny (sekcja XVII)	1. Niemcy 2. Szwecja 3. Francja	25,2 14,2 13,5	190 386,091 107 043,582 102 404,358
Wyroby różne – przemysł meblowy, oświetle- niowy, zabawki (sekcja XX)	1. Niemcy 2. Francja 3. Ukraina	26,9 7,4 7,1	103 444,709 28 477,689 27 389,759

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CIHZ.

Tabela 6. Eksport Małopolski do krajów Unii Europejskiej

Kraje	Masa (w tonach)		Wartość eksportu (w mln)					
			PLN			USD		
	2001	2002	2001	2002	2003	2001	2002	2003
UE-15								
Austria	76 306,9	73 856,6	233,101	241,661	258,164	56,750	59,271	66,384
Belgia	33 957,3	42 685,3	221,661	268,265	338,226	54,100	65,751	86,972
Dania	26 228,2	30 867,9	139,562	170,704	232,274	33,936	41,762	59,727
Finlandia	12 420,8	9002,1	27,417	37,513	47,017	6,680	9,207	12,090
Francja	54 562,6	87 473,1	398,143	574,267	820,308	97,045	140,711	210,936
Grecja	2889,2	2554,1	15,254	18,893	27,847	3,738	4,639	7,161
Hiszpania	17 879,6	42 953,9	60,720	109,394	165,823	14,818	26,803	42,640
Holandia	36 089,6	37 112,7	188,608	219,172	271,903	45,995	53,648	69,918
Irlandia	965,7	2632,6	9,735	19,686	39,853	2,373	4,834	10,245
Luksemburg	468,6	1532,8	3,994	10,343	14,821	0,967	2,525	3,810
Niemcy	993 810,7	656 758,1	2171,909	2625,900	3221,503	529,313	643,315	828,384
Portugalia	1526,6	1683,7	6,605	13,393	18,145	1,614	3,295	4,666
Szwecja	29 646,6	30 415,4	205,543	275,481	457,991	50,127	67,528	117,769
W. Brytania	78 620,4	88 199,7	245,737	483,437	563,774	59,941	118,380	144,970
Włochy	111 056,7	120 429,4	429,309	437,486	462,996	104,781	107,287	119,056
RAZEM	1 476 430	1 228 157	4357,305	5505,602	6940,645	1062,185	1348,965	1784,718
Nowi członkowie UE (UE-9)								
Czechy	263 489,8	305 233,5	411,972	561,450	618,027	100,394	137,490	158,920
Estonia	1730,0	2305,3	14,798	21,722	37,020	3,597	5,317	9,520
Litwa	33 522,3	33 155,5	226,568	249,402	318,687	55,206	61,098	81,948
Łotwa	6984,6	6991,9	42,215	56,994	73,276	10,328	13,992	18,842
Słowacja	94 968,7	113 446,1	260,608	279,354	555,631	63,502	68,525	142,876
Słowenia	17 843,6	19 511,5	58,079	74,174	112,729	14,087	18,155	28,987
Węgry	40 740,1	47 817,2	198,452	296,307	409,594	48,331	72,628	105,324
Malta	37,9	95,2	0,234	0,398	0,347	0,057	0,097	0,089
Cypr	111,0	139,1	0,335	0,480	1,082	0,083	0,117	0,278
RAZEM	459 428	528 695,3	1213,264	1540,286	2126,393	295,590	377,423	646,784

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CIHZ.

Do pozostałych krajów europejskich, a dokładniej precyzując – do krajów należących do Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (tab. 7), małopolskie firmy sprzedały w 2003 r. towary o wartości 47 mln USD, co porównaniu z rokiem 2002 oznacza wzrost o 47% (ponad 15 mln USD). Udział krajów EFTA w całkowitym eksporcie Małopolski wahał się w latach 2002-2003 odpowiednio 1,4 i 1,6%.

Rynki państw należących do WNP są, poza krajami Unii Europejskiej, najważniejszymi partnerami handlowymi Małopolski. W roku 2003 trafiły tam towary o

wartości przekraczającej 270 mln USD (tab. 8), przy czym 90% tego eksportu trafiło na rynki Rosji i Ukrainy, a mimo to chłonność tych rynków, zwłaszcza rynku rosyjskiego, nie jest w pełni wykorzystana.

Tabela 7. Eksport Małopolski do krajów EFTA

Kraj	Masa (w tonach)		Wartość eksportu (mln)			
			PLN		USD	
	2001	2002	2002	2003	2002	2003
Islandia	39,5	756,0	6,591	4,485	1,609	1,153
Lichtenstein	27,0	64,8	0,927	0,052	0,228	0,013
Norwegia	3875,5	10507,4	60,355	81,623	14,756	20,989
Szwajcaria	4178,2	6995,2	62,707	96,892	15,409	24,915
RAZEM	8120,2	18323,4	130,580	183,052	32,002	47,070

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CIHZ.

Tabela 8. Eksport Małopolski do wybranych krajów WNP

Kraj	Masa (w tonach)		Wartość eksportu (mln)			
			PLN		USD	
	2001	2002	2002	2003	2002	2003
Rosja	34407,9	52351,9	458,810	532,718	112,234	136,984
Ukraina	53711,2	48728,7	390,153	421,894	95,591	108,487
Białoruś	4457,4	5352,6	37,547	33,119	9,216	8,516
Kazachstan	8877,2	1275,4	15,449	33,278	3,794	8,557
Moldawia	2548,8	1842,8	14,855	27,169	3,637	6,986
Azerbejdżan	258,8	319,6	3,009	3,628	0,735	0,933
Gruzja	165,4	75,2	2,317	1,913	0,568	0,492
Uzbekistan	17,8	27,3	0,474	2,102	0,115	0,540
RAZEM	104444,5	109973,5	922,614	1055,821	225,890	271,495

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CIHZ.

Na rynki państw Ameryki Północnej, wchodzących w skład ugrupowania NAFTA, czyli Północno-Amerykańskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, małopolskie firmy wyeksportowały w roku 2003 towary o łącznej wartości ponad 81 mln USD (tab. 9). Udział małopolskiego eksportu na rynek NAFTA wynosił w latach 2002-2003 niewiele ponad 3,5%. Wśród przedstawionych krajów zdecydowanie najważniejszym partnerem handlowym są Stany Zjednoczone. W roku 2003 małopolskie firmy sprzedawały tam towary o wartości prawie 68 mln USD, co stanowi ok. 3% całego małopolskiego eksportu. Mimo że kraje należące do NAFTA są istotnym partnerem handlowym województwa małopolskiego, to biorąc pod uwagę ich gospodarczy potencjał, można wysnuć wniosek, iż poziom ten jest daleko niezadowalający.

Tabela 9. Eksport Małopolski do krajów NAFTA

Kraj	Masa (w tonach)		Wartość eksportu (mln)			
	2001	2002	PLN		USD	
			2002	2003	2002	2003
USA	27285,8	62154,1	280,319	264,202	68,636	67,937
Meksyk	5760,4	2121,8	26,210	17,767	6,428	4,568
Kanada	2797,4	4298,8	25,164	34,346	6,156	8,832
RAZEM	35843,6	68574,7	331,693	316,315	81,220	81,337

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CIHZ.

Mimo dość dużego potencjału produkcyjnego Małopolska jest stosunkowo niewielkim eksporterem. W eksporcie regionu dominują duże przedsiębiorstwa. Dla małych i średnich firm rynek wewnętrzny jest alternatywą dla eksportu. Wzrost pozycji Małopolski jako eksportera będzie wymagać zróżnicowania struktury eksportu, zwiększenia liczby firm eksportujących, podniesienia jakości wytwarzanych produktów, pomocy publicznej dla małych i średnich firm podejmujących działalność na rynku zagranicznym.

Literatura

- [1] Budzowski K., *Otoczenie biznesu w Krakowie*, [w:] *Metropolitalne funkcje Krakowa*, red. J. Purchla, MCK w Krakowie, Kraków 1998.
- [2] Budzowski K., Świerczyńska J., *Małe i średnie przedsiębiorstwa w polskim handlu zagranicznym*, [w:] *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa i gospodarki*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 930, red. J. Rymarczyk, W. Michalczyk AE, Wrocław 2002.
- [3] Budzowski K., Świerczyńska J., *Problemy eksportu województwa małopolskiego*, [w:] *Polska i społeczeństwo w XXI w.* red. K. Budzowski, Materiały konferencyjne z IV Międzynarodowej Konferencji Naukowej Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2004.
- [4] *Diagnoza stanu województwa małopolskiego*, Wydawnictwo Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Kraków, październik 2000.
- [5] *Polityka i strategia rozwoju eksportu dla województwa małopolskiego (zarys)*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, Dokument Roboczy z 1.09.2003.
- [6] *Strategia rozwoju województwa małopolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2000.
- [7] *Województwo małopolskie 2002*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2003.
- [8] *Województwo małopolskie 2003*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2004.

THE EXPORT OF MAŁOPOLSKA PROVINCE – THE SIZE AND THE STRUCTURE

Summary

The authors focus on specific problems of the exporters from the Małopolska province. The article presents the economy of the province, the main foreign investors in the region and the structure of the export.